

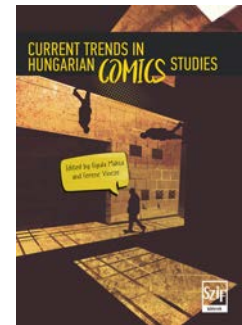
RECENZIO A *CURRENT TRENDS IN HUNGARIAN COMICS STUDIES* CÍMŰ KÖTETRŐL

AZ utóbbi évtizedben megélenkült a magyarországi képregénykutatás. A Maksa Gyula és Vincze Ferenc szerkesztésében 2019-ben *Current Trends in Hungarian Comics Studies* címmel megjelent tanulmánykötet először kínál angol nyelven átfogó képet a magyar nyelvű képregénytudományról (*comics studies*). A nemzetközi tudományos közösség számára mutatja be a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának Képregénytudományi Kutatóközpontjában zajló munkát – a 2017-ben alapított KTKK munkatársainak eredetileg magyarul íródott tanulmányaiból válogatva nyújt betekintést a hazai képregénykutatás főbb vonulataiba és intézményesülési folyamataiba, miközben rávilágít a magyar képregénykultúra sajátosságaira (az előszó szerint a tanulmányfordítások egyúttal aktualizált átdolgozások is).

Maksa Gyula *Tasks and Promising Possibilities* című kötetnyitó tanulmányában bemutatja a magyar nyelvű képregénykutatás kezdeteit, intézményesülését és jelenlegi helyzetét is oly módon, hogy a magyar képregények és azok kutatásának regionális és nemzetközi kontextusteremtési lehetőségeire hívja fel a figyelmet. A tanulmány szól a pécsi KTKK sokrétű tevékenységéről is, ám a jövőre tekintve megállapítja, hogy

a további fejlődéshez szükség lenne egyebek mellett a magyar képregények digitálisan feldolgozott gyűjteményére is. A szerzőnek a kötetben olvasható másik, *Media Geopolitics* című tanulmánya szintén a nemzetközi távlatba helyezés lehetőségét kínálja, amikor a média geopolitikájából vezeti le a képregények geopolitikáját.

A kötet tanulmányainak köszönhetően megismerkedhetünk a magyar képregény közelmúltbeli történetének némely aspektusával is – a képregénytudomány és a magyar képregénykultúra szempontjából fontos kulcsfogalmak köré rendeződő problematikák bemutatásán keresztül. Vincze Ferenc *What is a Comic Creator?* című tanulmányában a képregények kapcsán a szerzőség kérdését vizsgálja. Kitér a kiadó és a foratókönyvíró szerepére is, a szövegíró és a rajzoló közötti kettős felállást is elemzi, amely változó hierarchikus rendben vezet el a közös alkotáshoz. Külön szól a magyar képregénytörténetben oly fontos adaptációnak a szerzőség szempontjából összetett, speciális esetéről is, majd a képregényalkotó kollektív szerzőfogalmának mibenléteire kérdez rá, és ajánlatot tesz a fogalom árnyaltabb használatára, amelynek lehet

hozadéka az irodalom-, film- és médiatudomány számára is. Sata Lehel az *Adaptation and Beyond* című tanulmányában szintén foglalkozik a Kádár-korszakban domináns adaptációs képregényműfajjal, ugyanakkor jelzi a szerzői képregények felé tett elmozdulásait is a képregénykultúrának főként Kedves Lili *Az utolsó falat* című képregényének sajátos narrációs technikáját elemezve. A képregények kollektív emlékezetben elfoglalt helyéről és szerepéről értekezve még inkább előtérbe helyezi a Kádár-kori regényadaptációk kérdéskörét *Framed: Comics as Lieux de Mémoire* című munkájában Dunai Tamás, aki a képregényes emlékezethelyé válás különféle típusairól szól e Magyarországon különösen jelentős képregénytörténeti hagyomány kapcsán.

A kötet írásainak egy nagyobb csoportja a képregényes elbeszélések megalkotottságát elemezve mutatja be a képregénymédia némi sajátosságát. A képregény nem verbális eszközeinek növekvő szerepe az elbeszélésben kísérletezésre serkenti az alkotókat, ugyanakkor más médiaközegnek műfajaira is hatással van. Dunai Tamás *Narrative Complexity in Comics* című tanulmányában a film, a TV-sorozatok és a képregények egymásra hatását ismerteti észak-amerikai példákon keresztül. Bár a narratív komplexitás fogalmát Jason Mittell a TV-sorozatok kapcsán vezette be, valójában azonban ez a képregényekre mindig is jellemző volt. Az előrevetítések, visszapillantások, az elbeszélés összefonódó, központ nélküli hálózatrendszer a képregények egyik sajátossága. Vincze Ferenc *Colour narratives. Colour (Treatment) as Means of Focalization in Comics* tanulmányában a színek változatos alkalmazásával elért hatást elemzi. Felhívja a figyelmet, hogy a játék a színekkel az elbeszélésnek új dimenziókat ad. Példák sorával illusztrálja az idő ábrázolását segítő megoldásokat (pl. a Rejtő-képregényekben

a megbarnult fénykép, Joe Sacco idézett képregényében a fekete háttér). Utalva Mieke Bal beágyazott elbeszélés elméletére, amikor az alaptörténeten kívüli másik elbeszélés is fut, Vincze Ferenc sorba veszi az alkalmazási feltételeket és leginkább használt technikákat (pl. színváltás, a keret, avagy annak elhagyása stb.). Felvidéki Miklós *Némajáték* című képregényét hozza fel példának annak bemutatására, hogy miként lehet eltérő színekkel megoldani a két vagy több szálon futó cselekmény és a narrátorok megkülönböztetését. Demus Zsófia *Rethinking Photography in Comics* tanulmányában a fotográfia képregényes elbeszélésben betöltött szerepével foglalkozik, a fényképek nem teljesen ellentmondásmentes alkalmazásáról ír, kiemelve a digitális fotográfia nyújtotta új lehetőségeket.

A könyv a magyar képregénykutatásról szóló tudományos igényű kiadvány, és ezzel a képregénytudomány elismertetését segíti. Az angol nyelvű megjelenés lehetővé teszi, hogy a magyar képregénykutatás még inkább részévé váljék a nemzetközi tudományos munkának. A kötet rámutat arra, hogy a képregényalkotás és -kutatás fejlődése egymást erősítő folyamatok. Továbbá arra is, hogy a képregénykutatás fejlődése várhatóan segíti a minőségi képregények térnyerését, mindez pedig hozzájárul a képregénykultúra sokrétűségéhez, összetettebbé válásához. A Szépirodalmi Figyelő Alapítvány kiadásában közreadott könyv megjelenését a PTE BTK publikációs pályázata támogatta.

(*Current Trends in Hungarian Comics Studies*, szerk. Maksa Gyula, Vincze Ferenc, Szépirodalmi Figyelő Alapítvány, Budapest, 2019.)

Járai Csenge,
angol nyelvű pszichológia BA